KUNTA LIITTO

Koulunuorisotyö kunnissa – panostus nuorten hyvinvointiin

Tietopaketti kunnille koulunuorisotyöstä

Tammikuu 2023

Potentiaali esiin!

Sivistyskunnan tehtäviin kuuluu perusopetuksen ja nuorisotyön järjestäminen. Tilaisuudessa saat ajankohtaista tietoa koulunuorisotyön nykytilasta ja tulevista mahdollisuuksista.

Miten kunnissa voidaan entistä paremmin hyödyntää nuorisotyötä osana koulujen toimintaa hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa?

Nuorisotyö kouluissa

- Koulussa tehtävällä nuorisotyöllä tarkoitetaan pääsääntöisesti nuorisotyöntekijöiden työskentelyä perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 kanssa.
- Muillakin vuosiluokilla voidaan hyödyntää koulun ja nuorisotyön yhteistyötä. Työ alkaa yleensä vuosiluokilla 5-6.
- Oppilaan siirtymistä perusopetuksesta toiselle asteelle voidaan edistää myös nuorisotyön keinoin. Toisella asteella nuorisotyön roolia voidaan lisätä oppilaitoksen yhteisöllisessä työssä ja siten vahvistaa nuorten osallisuutta ja hyvinvointia.
- Tässä paketissa tarkastelu keskittyy ensisijassa perusopetuksen ja nuorisotyön yhteistyökäytäntöihin.

Koulunuorisotyön monet muodot

- Perusopetuksessa nuorisotyön menetelmistä kouluissa ovat käytössä esimerkiksi
  - ryhmäytykset,
  - teemallisten oppituntien, -päivien ja -tapahtumien järjestäminen,
  - pienryhmätoiminta,
  - vanhempainiltojen järjestäminen yhdessä koulun kanssa,
  - välituntien aikainen toiminta sekä
  - kerho-, harrastus ja vapaa-ajan toiminta.
- Näiden lisäksi nuorisotyöntekijä osallistuu kouluissa mm. monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen, yhteisöllisen oppilashuollon toimintaan sekä oppilaskuntatoimintaan.

Lakien mahdollistamaa yhteistoimintaa

KUNTA-LIITTO

Kunnan tehtävät

- Kunnilla on nyt ja tulevaisuudessa keskeinen lakisääteinen tehtävä perusopetuksen, nuorisotyön ja paikallisen nuorisopolitiikan järjestäjänä ja toteuttajana.
- Kunta vastaa sekä perusopetuksen että nuorisotyön järjestämisestä.
  - opetustoimen ja nuorisopalveluiden yhteistyö on luontevasti ja pitkäjänteisesti toteutettavissa.
- Lasten ja nuorten hyvinvointia vahvistetaan toimialojen yhteisellä suunnittelulla. Tätä edellytetään mm.
  - lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa,
  - monialaisten ohjaus- ja palveluverkostojen toiminnassa (nuorisolaki 9§) sekä
  - opiskeluhuoltosuunnitelmassa kunta- ja hyvinvointialuetasolla.

Koulujen yhteistyön rakenteet

- Perusopetuksen järjestäjän yhteistyötä ohjataan lainsäädännöllä.
  - Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa (Pol 47 §).
    - Opetuksen järjestäjä kirjaa ns. **lukuvuosisuunnitelmaan** mm. opetuksen yhteydessä järjestettävästä muusta toiminnasta (PoA 9 §).
    - Opetussuunnitelman perusteissa muuta toimintaa kuvaillaan opetukseen läheisesti liittyväksi toiminnaksi. **Paikallisessa opetussuunnitelmassa** määritellään tarkemmin toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet mm. miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan, seurataan ja kehitetään sekä oppilaita osallistetaan.
    - Koulu voi tehdä yhteistyötä nuorisotoimen kanssa esim. tapahtumin ja aktiviteetein, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja yhteisöllisyyttä vahvistavasti.

- Koulun ja nuorisotyön yhteistyön aloittamisessa kumpi tahansa voi olla aloitteellinen.

KUNTA LIITTO

Onko nuorisotyön potentiaali tunnistettu opiskeluhuollossa?

Kunnallinen nuorisotyö ja nuorisopolitiikka

Nuorisolaki 1285/2016

- Tavoite:
  - edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukee nuorten kasvua, itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä sekä harrastamista ja muuta toimintaa kansalaisyhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.
- Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Kunnilla on suuri vapaus järjestää nuorisotyön palveluita ja toimintaa paikallisten tarpeiden mukaan.
- Nuorisotyö tekee yhteistyötä monien tahojen kanssa. Nuorisotyön palveluita järjestettäessä yhteistyö nuorten ja heidän perheidensä sekä muiden nuorten kanssa työskentelevien ja toimivien kanssa on keskeistä.
- Nuorisolaki pyrkii vahvistamaan nuorten elinolojen kehittämiseksi tehtävää laajapohjaista yhteistyötä sekä nuorten osallisuutta omassa elämässään ja arkiympäristössään.

Koulunuorisotyön tavoitteita

- Vertaissuhteiden vahvistaminen
- Ryhmähengen vahvistaminen
- Kiusaamisen/ väkivallan ehkäisy
- Kouluviihtyvyyden vahvistaminen
- Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien tukeminen
- Vapaa-ajan toiminnan tukeminen
- Nuorilähtöisyyden lisääminen
- Oppimisen edistäminen
- Opintojen keskeyttämisen ehkäiseminen
- Koulutussiirtymien tukeminen
- Nuorisotyön palveluista tiedottaminen

Monialainen oppilas- ja opiskelijahuolto

Tehtävä:

- Opiskeluhuollon (1287/2013) tavoitteena on mm. edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä sekä edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.
- **Yhteisöllinen opiskeluhuolto** on lasten ja nuorten hyväksi ja eduksi tehtävää opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen koulutuspalveluissa toteutuvaa monialaista yhteistyötä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.
- Opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaan osioon sisältyy myös mahdollisuus yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi kunnan nuorisotoimen kanssa.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja nuorisotyö

- Koulujen yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön voi osallistua nuorisotyön edustaja. Nuorisotyön mukanaolo opetuksen järjestäjäkohtaisessa ja koulukohtaisessa oppilashuoltotyöryhmässä edistää yhteistyötä ja tiedonkulkua.
- Osallisuutta lisäävät toimintatavat vahvistavat nuorten hyvinvointia.
- Nuorisotyöntekijöillä on paljon annettavaa kouluyhteisöön sitouttamisessa ja yhteisöllisyyden kasvattamisessa.
- Nuorisotyölle on luontevaa tuoda asiantuntijuutta ja osaamista mm.
  - kaverisuhteiden vahvistamiseen ja harrastamiseen tukemiseen,
  - päihteiden käytön ehkäisemiseen ja puuttumiseen,
  - väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn ja
  - kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Opiskeluhuollossa ja nuorisotyössä on samankaltaisia tavoitteita

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Tarkoitus 2§
1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä **osallisuutta** ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, **yhteisöllistä toimintaa** sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen **yhdenvertainen** saatavuus ja laatu;
5) vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja **monialaisena yhteistyönä**.

Nuorisolaki

Tavoitteet 2§
1) edistää nuorten **osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia** sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, **yhteisöllisyyttä** sekä **niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista**;
3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
4) edistää nuorten **yhdenvertaisuutta** ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:
1) yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys;
2) kestävä kehitys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
3) **monialainen yhteistyö**.

KUNTA-LIITTO

Yhteensovittamisen mahdollisuudet?

Sitouttava kouluyhteisötyö - SKY

- Perusopetuslaki 26 § (25.11.2022)
- Vakiinnuttamisen tavoite on **ennaltaehkäistä** sekä seurata ja puuttua **poissaoloja suunnitelmallisesti.**
- Ei korvamerkittyä rahoitusta.
- Peruspalveluiden valtionosuus 8 M€.
- Poissaolojen ennaltaehkäisy ja suunnitelmallinen toiminta on luonteva osa myös yhteisöllistä opiskeluhuoltoa
- **Kunta voi päättää toimintatavoista**
- **Tarvitaanko jotain uutta vai onko rakenne jo olemassa jäsentymättömänä?**

Kunnallinen nuorisotyö

- Kunnallisessa nuorisotyössä kunnalla on paljon mahdollisuuksia päättää toiminnan suuntaamisesta ja muodoista
- Henkilöstöllä on **osaamista ja pitkä kokemus yhteisöllisestä työstä**

- Lisäksi mahdolliset erityisavustukset kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseksi

Löydä yhteinen, hyödynnä erityinen – vahvista lasten ja nuorten hyvinvointia

KUNTA LIITTO

Yhteistyö lukujen valossa

KUNTA-LIITTO

Missä nuorisotyö ja koulut kohtaavat?

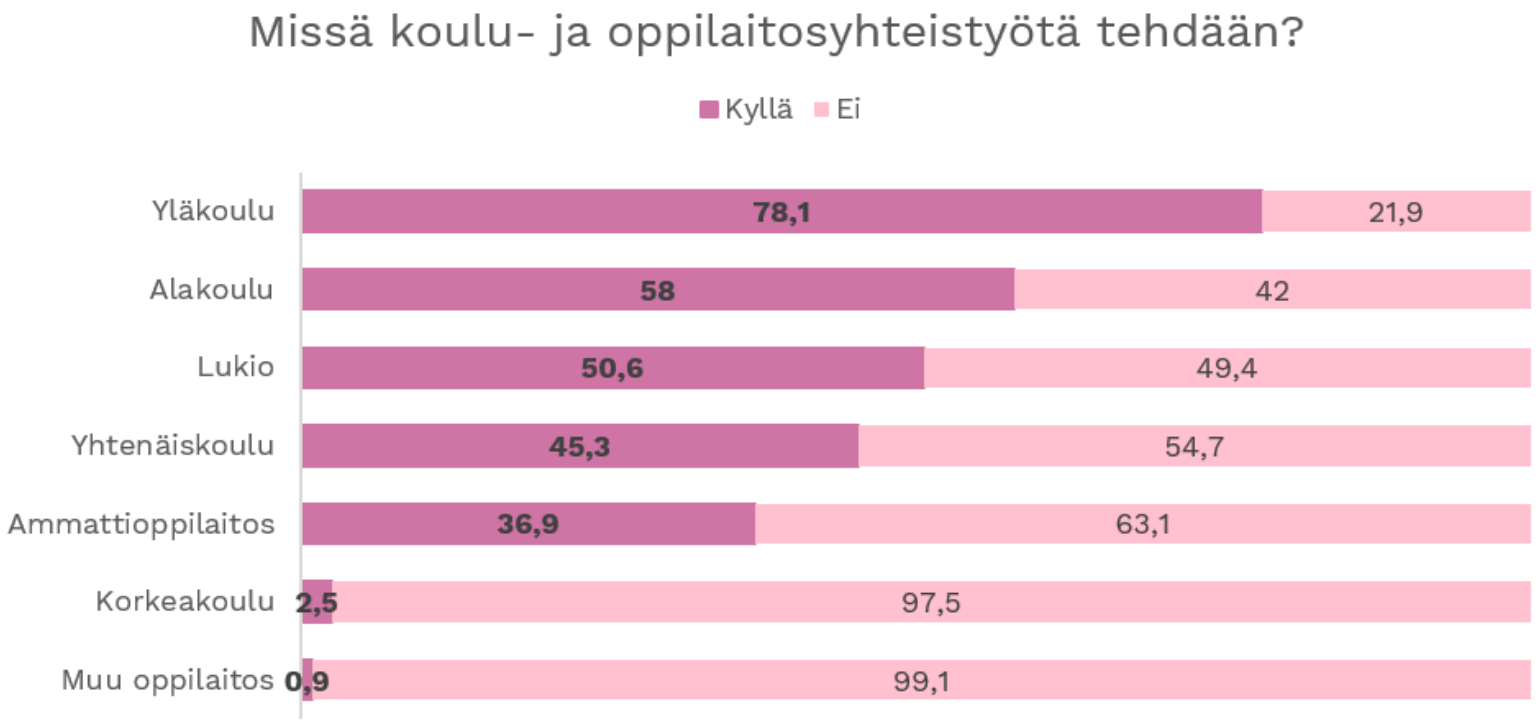

- Yhteistyön hyödyt tunnistettu parhaiten vuosiluokilla 7-9 (yläkoulu)
- Myös alakouluissa toteutetaan nuorisotyötä
- Yhtenäiskouluissa tehdään yllättäen näitä vähemmän yhteistyötä , kuitenkin yhtenäiskoulujen määrä kasvaa – **Kehittämisen paikka!**

Tilastolähde:
Antti Kivijärvi 2022

KUNTA LIITTO

Yhteistyön määrittely

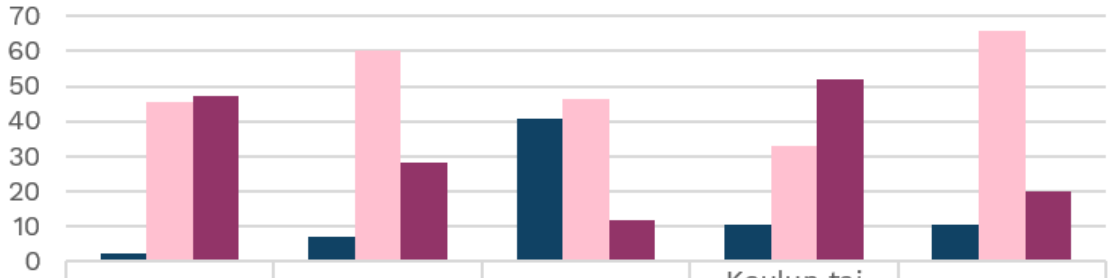

	Opetus-suunnitel-massa	Muussa koulun tai oppilaitoksen suunnitel-massa	Nuoriso-toimen suunnitel-massa	Koulun tai oppilaitoksen ja nuoriso-toimen yhteisessä suunnitel-massa	Kunnan hyvinvointi-kertomuksessa tai suunnitel-massa
Laajasti	2,4	7,1	40,9	10,6	10,4
Suppeasti	45,3	60,1	46,2	32,9	65,6
Ei lainkaan	47,3	28,4	11,9	52	19,9

- Toimintaa ja yhteistyön määrittelyä paikallisella tasolla voidaan tehdä monin eri tavoin. Tärkeää on, että **työtä suunnitellaan ja valmistellaan yhdessä**.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja opiskeluhuoltosuunnitelma kokoavat kunnassa yhteiset toimintamallit ja prosessit – huomiota tulee kiinnittää nuorten koko elämää, arkea ja kasvuoloja koskevaan jatkumoon.
- Opetussuunnitelmaan perustuva lukuvuosisuunnitelma konkretisoi toiminnan ja yhteistyön muodot koulutasolla lukuvuosittain.

Tilastolähde:
Antti Kivijärvi 2022

KUNTA LIITTO

Yhteistyön intensiteetti

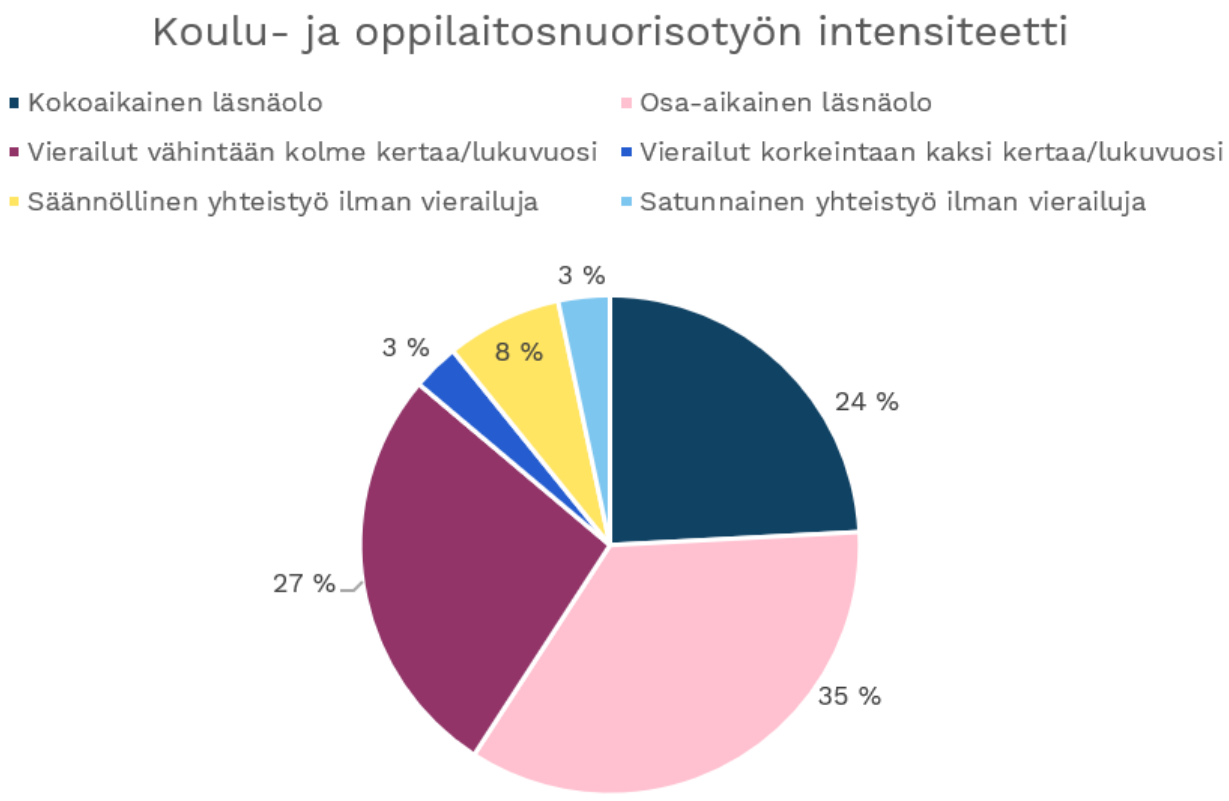

Tilastolähde:
Antti Kivijärvi 2022

- Hyvällä suunnittelulla varmistetaan resurssien tasapainoinen käyttö; millä voimavaroin ja tavoin nuorisotyössä ollaan oppilaitosarjessa mukana.

  Nuorisotoimialalla huomioitava läsnäolo lasten ja nuorten arjessa: loma-ajat sekä illat ja viikonloput ovat tärkeitä vapaa-ajan toiminnan ajankohtia.

  Tarve ja resurssointi – **nuorisotyön painopisteen on tärkeää olla vapaa-ajan toiminnoissa**.

  Ei ole tarkoituksenmukaista, että päivään lisätään aikuisia, jos se tarkoittaa, että heitä ei ole nuorten vapaa-aikana saatavilla. **Tästä ei tule tinkiä!**

KUNTA LIITTO

Kiitos.

Mari Ahonen-Walker
Erityisasiantuntija
+358 50 452 6433
mari.ahonen-walker@kuntaliitto.fi
@AhonenWalker

Irmeli Myllymäki
Kehittämispäällikkö
+358 46 921 4443
irmeli.myllymaki@kuntaliitto.fi
@IrmeliMyllymaki

Mari Sjöström
Erityisasiantuntija
+358 50 575 8622
mari.sjostrom@kuntaliitto.fi
@MariSjostrom

CC BY ND

www.kuntaliitto.fi